

hez fűződik. Vlagyimir Ognjev ugyanis cikket jelentetett meg Illyés Gyuláról a *Litjerraturmaja Gazetában*, s ez a cikk olyan hatást gyakorolt az akkor már gyógyíthatatlan beteg Ljubov Alekszandrovna Voroncovára, hogy Vlagyimir Ognjevnek ajándékozta Illyés Gyula és Borisz Paszternak kapcsolatára vonatkozó dokumentumait és feljegyzéseit, aki a történet oroszországi részét romantikus fordulataival együtt PASZTERNAK ÉS ILLYÉS címmel a *Népszabadság* hasábjain foglalta össze (1982. december 18.), de a történetekről jóval korábban, egy Moszkvában feladott, 1971. május 24-i keltezésű magánlevélben is beszámolt Illyés Gyulának. Vlagyimir Ognjev cikkének legfontosabb tényeit és adatait az olvasók tájékoztatása érdekében ez a jegyzet is felhasználta. Végezetül: e helyt mondunk köszönetet Illyés Gyulánénak és Illyés Máriának, hogy a hagyatékban lévő levelek közléséhez hozzájárultak.

Borisz Paszternak Ljubov Alekszandrovna Voroncovának írt két levele és Ljubov Alekszandrovna Voroncova Illyés Gyulának írt levele eredetileg orosz nyelvű; magyar fordításuk Illyés Gyula hagyatékában maradt fent, a fordító megnevezése nélkül.

BORISZ PASZTERNAK KÉT LEVELE LJUBOV ALEKSZANDROVNA VORONCOVÁNAK

Moszkva, 1956. július 19-én

Kár, hogy legalább a boríték alján, a címevel együtt, nem fedte fel kereszt- és apai neved kezdőbetűit, s így, mivel nem tudom, nem szólíthatom kereszt- és apai neveden.

Köszönöm a levelét és a fáradságát. Úgy gondolom, a városi posta is kikézbésíti címemre a küldeményt, vagy kedden, VII. 24-én reggel kilenc órakor elküldök Magához a könyvért.

Nagyon lekötelezne, ha először Maga tolmácsolná őszinte köszönetemet Illyésnek. Természetesen én is írok neki, de nem mostanában.

Sok sürgős, halaszthatatlan dolgom van, különféle munkákon dolgozom, állandó feszültségben.

Még egyszer nagyon köszönöm.

Híve
B. Paszternak

Moszkva, 1956. július 25-én

Kedves Ljubov Andrejevna! [Paszternak tévesen írta Voroncova apai nevét. – A szerk.]

Nagyon köszönöm a könyvet. Rendszertelenül, de elkezdtem olvasni Illyést. Feltétlenül írok neki, ő pontosan az, akinek Maga leírta, és nagyon tetszik nekem. Amit most mondok, ne adja tovább neki, Magát is meg fogja lepni. Képzelve, ha hallottam is a nevét – hallhattam, ugye, esetleg láthattam, is, hiszen Petőfi-fordításaimmal részt vettem a magyar antológia munkálataiban –, szóval, ha hallottam is a nevét, vagy nem figyeltem fel rá, vagy elfelejtettem: fordítói vállalkozásainkban oly sok a hordalékos, hamis anyag, amely csak a külfölddel való rosszul értelmezett, felületes barátság át nem gondolt igényének köszönheti létét, oly sok volt és ma is oly sok a pusztán politikai szempontokba kapaszkodó elem, hogy többségük látatlanban is lényegtelennek tetszett. Így nehezítettem helyzetemet, rontottam rajta magam is, nemcsak idehaza nálunk, hanem Nyugaton is, ritka rokonszenveim és számtalan ellenszenvem végzetes és az idők követelményeinek meg nem felelő elosztásával.

Illyés okos és elbűvölő, hogy maga kezdeményezett, s hogy ilyen megbízható utat választott megismerkedésünkhöz az „Autour du Monde” kiadványa révén. Nekem Nezvalról, a cseh költőről sem volt semmi fogalmam, míg ő is hasonlóképp nem cselekedett (ugyanennek a sorozatnak a 17. kötete).

Feltétlenül írok Illyésnek, és szeretném remélni, hogy levelem érdekelni fogja, és örömet szerez neki. De a Nyugattal réges-rég megszakított levelezésemet bizonyos okoknál fogva csak késő ősszel újítom fel – és az Illyésnek szóló köszönet nyitja majd meg a sort.

Még néhány szót, amire nem kell felelnie. Csak egy éve fejeztem be első, valóban figyelemre méltó munkámat, prózaregényemet, a Zsivago doktort, amelyet egyelőre még senki nem ismer. Mindig szégyennel és zavarral töltött el, hogy másodrangú, egymásnak ütköző, a szív és az eszmény valódi értékével semmilyen kapcsolatban nem lévő okok a hírnévnek valami halvány visszfényével vettek körül. Az említett regény az első kísérlet, hogy rászolgáljak erre az előlegezett bizalomra valami olyasmivel, ami végtől végig helytálló, élményszerű, megérte a fáradságot, magvas, és minden mondata átgondolt, pontos és új. De kevés a remény rá, hogy nálunk hamarosan megjelenjék.

De akkor mi vonzhatja hozzám Illyést és a hasonlóan érző embereket? Az a valódi, alkotó, hiteles szociális tartalom, amely őbenne megvan, és személyében is megtestesül, bennem nincs meg, vagy többé-kevésbé elhalt, amikor ez a fajta hang olyan könnyen szajkózható, szörnyű kétértelműség kifejezésévé vált.

És a formát tekintve, Illyés annak az avangard művészetnek a képviselője, amely abban az irányban fejlődik tovább, ahogyan nálunk is általános volt a húszas években, és amelytől én erősen jobbra kanyarodtam, saját indítékaimtól vezérelve, és nem a formalizmus elleni harc kényszeréből, inkább az általános orosz premisszákból kiindulva, semmint a forradalmiakból, inkább a tolsztoji, semmint a gorkiji előzményekből.

Kérem, ne írjon nekem, ne késztesen válaszra! De közölje velem valahogyan, akár levelezőlapon, a telefonszámát, ha van telefonja. Majd szükség esetén felhívom, ha eljön az ideje.

Komolyan, komolyan köszönök Magának mindent, oly sok szívbéli melegséggel, ami csak befér a hálába.

Híve B. Paszternak